

แนวทางการกำหนดมาตรฐานโทษในคดีอาญา

GUIDELINES ON IMPOSITION OF PENALTY STANDARD IN CRIMINAL CASES

ประภาส ปาปะเก^{1*} พรเพชร ชลศักดิ์ตระกูล² และสุระทิน ชัยทองคำ³

^{1,2}หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

³หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีปทุม วิทยาเขตชลบุรี

Prapas Papake^{1*} Pornphet Cholsaktrakul² and Suratin Chaithongkam³

^{1,2}Master of Laws, Major of Law, Humanities and Social Science Faculty,

Phranakhon Rajabhat University

³Master of Laws, Program at Faculty of Law Sripatum University, Chonburi Campus

*E-mail: Prapas_2303@outlook.com

Received: 2024-08-14

Revised: 2024-10-30

Accepted: 2024-11-25

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อหาแนวทางในการกำหนดมาตรฐานโทษในคดีอาญา โดยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยการวิจัยเอกสาร ซึ่งแนวทางการกำหนดมาตรฐานโทษในคดีอาญาหรือยี่ตอกนั้นมีความสำคัญ เพราะจะเป็นการช่วยผู้พิพากษาในการใช้ดุลพินิจในการกำหนดโทษในคดีประเภทเดียวกัน ไม่ให้มีการลงโทษที่แตกต่างกันมากนัก

ผลการวิจัยพบว่าในประเทศไทยและต่างประเทศมีการใช้บัญญัติกำหนดมาตรฐานโทษในคดีอาญา แต่การกำหนดมาตรฐานโทษในคดีอาญาในประเทศไทยจะเป็นการกระทำโดยเป็นความลับ ไม่มีการเปิดเผยที่มาหรือบัญญัติกำหนดมาตรฐานโทษในคดีอาญาให้สาธารณชนทราบแต่อย่างใด แตกต่างจากในต่างประเทศที่มีการเปิดเผยให้ประชาชนทราบถึงบัญญัติกำหนดมาตรฐานโทษในคดีอาญา และมีการให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดทำบัญญัติกำหนดมาตรฐานโทษในคดีอาญา ซึ่งนอกจากจะทำให้อำนาจตุลาการมีจุดเชื่อมโยงกับประชาชนแล้ว ยังเป็นการกำหนดขอบเขตการลงโทษในคดีอาญาประเภทเดียวกันให้มีการลงโทษที่ไม่แตกต่างกันมากนักอีกด้วย

งานวิจัยนี้มีข้อเสนอแนะว่าประเทศไทยควรจะมีการเปิดเผยบัญญัติกำหนดมาตรฐานโทษในคดีอาญาให้ประชาชนทราบ และควรจะให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดทำบัญญัติกำหนดมาตรฐานโทษในคดีอาญา โดยควรมีการร่างพระราชบัญญัติการกำหนดมาตรฐานโทษในคดีอาญา พ.ศ.

คำสำคัญ: การกำหนดมาตรฐานโทษ การมีส่วนร่วมของประชาชน คดีอาญา

ABSTRACT

The main objective of this research is to find out guidelines on the imposition of penalty standards in criminal cases. The qualitative research will be conducted based on literature review. The guidelines on the imposition of penalty standards in criminal cases or Yi Tok are important. This is because they will help the judges to exercise their discretion over the imposition of penalty in the same type of case in order that there shall not be very different punishments.

According to the outcome of the research, Thailand and foreign countries have used accounts of the imposition of penalty standards in criminal cases. However, the imposition of penalty standards in criminal cases in Thailand will be done in secret, namely that the origin or account of the imposition of penalty standards in criminal cases will not be disclosed to the public in any way. This differs from that of foreign countries. In foreign countries, there will be the disclosure of the accounts of the standards of the imposition of penalty in criminal cases to people. In addition, the people are allowed to participate in the preparation of the accounts of the imposition of penalty standards in criminal cases. This will not only make judicial discretion have a link with the people but also determine the extent of the punishments in criminal cases in the same type so that the punishments will not be very different.

This research has a suggestion that Thailand should disclose the accounts of the standards of the imposition of penalty in criminal cases to the public, and the people should be allowed to participate in the preparation of the standards of the imposition of penalty in criminal cases. In this regard, the Bill on the imposition of penalty standards in criminal cases B.E. should be drafted.

Key words: imposition of penalty standards, participation of people, criminal cases

บทนำ

ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 18 โทษทางอาญามี 5 ประเภท คือ ประหารชีวิต จำคุก กักขัง ปรับ และริบทรัพย์สิน ซึ่งการกำหนดโทษทางอาญานั้น โดยปกติจะเป็นอำนาจของผู้พิพากษาหรือศาลที่จะใช้ดุลพินิจในการกำหนด

โทษทางอาญา ตามความร้ายแรงของกระทำความผิดของจำเลย ซึ่งการกำหนดโทษให้แก่จำเลยนั้นเป็นที่ทราบกันโดยทั่วไปในหมู่นักกฎหมายว่าศาลไทยมี “ยี่ตอก” หรือที่ในต่างประเทศจะเรียกว่า แนวทางการลงโทษ (Sentencing guidelines) เป็นตัวช่วยในการกำหนดขอบเขตดุลพินิจของศาล

ซึ่งยี่ตอกนี้ไม่มีชื่อเป็นทางการ นักวิชาการหลายคนจึงเรียกแตกต่างกันออกไป เช่น บัญชีมาตรฐานโทษหรือมาตรฐานการลงโทษ เป็นต้น ในประเทศไทยคำว่า “ยี่ตอก” ที่ใช้กันในวงการตุลาการ หมายถึงบัญชีกำกับการใช้ดุลพินิจของศาลในเรื่องต่าง ๆ เช่น บัญชีมาตรฐานกำหนดโทษผู้กระทำผิดในทางอาญา บัญชีกำหนดจำนวนทุนทรัพย์ที่จะใช้เป็นหลักประกันในการขอลปล่อยชั่วคราวในคดีอาญา บัญชีกำหนดอัตราค่าทนายความที่ฝ่ายแพคดีจะต้องใช้ให้แก่ฝ่ายชนะคดีแพ่ง เป็นต้น (Boonchuay, 2003) ซึ่งในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยจะขอใช้คำว่า “การกำหนดมาตรฐานโทษ”

การใช้ดุลพินิจของศาลในการกำหนดมาตรฐานโทษในคดีอาญาเป็นสิ่งสำคัญ เพื่อให้การลงโทษผู้กระทำความผิดแต่ละคนบรรลุวัตถุประสงค์ในการลงโทษผู้กระทำความผิด เช่น ความผิดฐานลักทรัพย์ ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 334 กฎหมายกำหนดระวางโทษจำคุกไม่เกิน 3 ปี ดังนั้น ศาลใช้ดุลพินิจจำคุกจำเลยได้ตั้งแต่ 1 วัน ถึง 3 ปี หากจำเลย 2 คนลักเล็กขโมยน้อยเหมือนกันในเขตท้องที่เดียวกัน แต่ชั้นบัลลังก์ต่างกัน ผู้พิพากษา ก. ในบัลลังก์แรกอาจเห็นว่าเรื่องลักทรัพย์เป็นเรื่องใหญ่หรืออาจมีประสบการณ์เคยถูกลักทรัพย์มาก่อน ผู้พิพากษา ก. อาจพิพากษาจำคุกจำเลยคดีแรก 3 ปีเต็ม ส่วนผู้พิพากษา ข. ที่พิพากษาจำเลยอีกคนหนึ่งในอีกคดีหนึ่ง อาจเห็นเป็นเรื่องเล็ก และพิพากษาจำคุกจำเลยเพียง 3 เดือน ผู้พิพากษา ก. และ ข. ไม่ได้ทำผิดกฎหมาย เพราะยังลงโทษจำเลยในระวางโทษที่กฎหมายกำหนดทั้งคู่ ความไร้มาตรฐานนี้อาจ

ทำให้สังคมรู้สึกแปลกว่าพฤติกรรมเดียวกัน เหตุใดศาลเดียวกันจึงลงโทษต่างกันมาก ในทางตรงกันข้าม หากกำหนดมาตรฐานโทษแบบตายตัว เช่น ลักทรัพย์ราคาเล็กน้อย ให้จำคุก 6 เดือน เหมือนกันทุกคดี ก็อาจสร้างผลเสียอีกแบบหนึ่ง คือทำให้ดุลพินิจผู้พิพากษาถูกทำลาย ผู้พิพากษาไม่สามารถปรับใช้โทษให้เหมาะสมกับจำเลยแต่ละคนได้ เพราะแม้จำเลยจะทำผิดเหมือนกัน แต่ความชั่วร้ายของแต่ละคนอาจไม่เหมือนกันก็ได้ เพื่อรักษาไว้ซึ่งสมดุลระหว่าง “การสร้างมาตรฐานให้เกิดขึ้นในคำพิพากษา” กับ “การรักษาดุลพินิจของผู้พิพากษา” ซึ่งหมายรวมถึง การรักษาไว้ซึ่งความเป็นอิสระของฝ่ายตุลาการ จึงเป็นสิ่งที่ต้องให้ความสำคัญ (Srisanit, 2018)

ในประเทศไทยการจัดทำบัญชีกำหนดมาตรฐานโทษในคดีอาญาจะกระทำการเป็นการลับไม่ได้มีการเปิดเผยให้ประชาชนทั่วไปทราบถึงที่มาของบัญชีกำหนดมาตรฐานโทษหรือมีการให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมในบัญชีกำหนดมาตรฐานโทษแต่อย่างใด เมื่อเปรียบเทียบกับในต่างประเทศ เช่น สหรัฐอเมริกา สหราชอาณาจักร และสาธารณรัฐเกาหลี มีการจัดทำบัญชีแนวทางการลงโทษ (Sentencing guideline) แต่จะมีการเปิดเผยให้ประชาชนทราบ และให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดทำบัญชีด้วย ซึ่งถือได้ว่าเป็นการให้ประชาชนมีจุดเชื่อมโยงหรือมีส่วนร่วมในกระบวนการยุติธรรม (Srisanit, 2018) ตามหลักการของประเทศที่ปกครองระบอบประชาธิปไตย

จากที่กล่าวมาผู้วิจัยจะวิเคราะห์ในประเด็นปัญหา ดังต่อไปนี้

1. วิเคราะห์ที่มาและปัญหาของการไม่เปิดเผยบัญชีกำหนดมาตรฐานโทษในคดีอาญา

ในประเทศไทย ไม่มีการเปิดเผยที่มาของบัญชีกำหนดมาตรฐานโทษในคดีอาญาไว้อย่างแน่ชัด ประกอบกับไม่มีการเปิดเผยบัญชีกำหนดมาตรฐานโทษในคดีอาญาไว้ ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับในสหรัฐอเมริกา สหราชอาณาจักร และสาธารณรัฐเกาหลี จะมีการเปิดเผยถึงที่มาของการจัดทำบัญชี มีการให้หน่วยงานต่าง ๆ และภาคประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดทำบัญชี และมีการเปิดเผยบัญชีให้ประชาชนทั่วไปได้ทราบ ในประเด็นนี้ผู้วิจัยจะวิเคราะห์ที่มาและปัญหาของการไม่เปิดเผยบัญชีกำหนดมาตรฐานโทษในคดีอาญาในประเทศไทย

2. วิเคราะห์หลักความเป็นอิสระของตุลาการกับการกำหนดบัญชีมาตรฐานโทษในคดีอาญา

ความเป็นอิสระของตุลาการ คือ ตุลาการสามารถทำภาระหน้าที่ในทางตุลาการได้โดยปราศจากการแทรกแซงใด ๆ โดยตุลาการมีความผูกพันเฉพาะต่อกฎหมาย และการพิจารณาคดีภายใต้มนธรรมของตนเท่านั้น (Singkhaneti, 2015) ในประเด็นนี้ผู้วิจัยจะวิเคราะห์ถึงการที่มีบัญชีกำหนดมาตรฐานโทษในคดีอาญา จะส่งผลต่อการพิจารณาของศาล ชัดกับหลักความเป็นอิสระของตุลาการหรือไม่

3. วิเคราะห์การให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดบัญชีมาตรฐานโทษในคดีอาญา

การให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดบัญชีมาตรฐานโทษในอาญาเป็นแนวทางหนึ่งที่จะทำให้ประชาชนมีส่วนร่วมในอำนาจตุลาการ จะทำให้เกิดความโปร่งใสขึ้นในกระบวนการยุติธรรม โดยผู้วิจัยจะวิเคราะห์รูปแบบการให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดมาตรฐานโทษในคดีอาญาที่เหมาะสมกับประเทศไทย

4. วิเคราะห์แนวทางการจัดทำบัญชีกำหนดมาตรฐานโทษในคดีอาญาที่เหมาะสมกับประเทศไทย

การที่ประเทศไทยมีการจัดทำบัญชีกำหนดมาตรฐานโทษในคดีอาญาแบบเป็นความลับนั้น ส่งผลให้ประชาชนเกิดความเชื่อมั่นต่อองค์กรตุลาการ ในความโปร่งใส ความน่าเชื่อถือขององค์กรตุลาการ โดยเฉพาะในเมื่อมีการพิจารณาคดีของศาลในคดีที่มีความผิดฐานเดียวกัน พฤติการณ์คล้ายกัน แต่ศาลกลับมีการใช้ดุลพินิจลงโทษที่แตกต่างกัน ทำให้ประชาชนเกิดข้อกังขาในการใช้ดุลพินิจในการตัดสินลงโทษ ในประเด็นนี้ผู้วิจัยจะวิเคราะห์แนวทางการจัดทำบัญชีกำหนดมาตรฐานโทษในคดีอาญาที่เหมาะสมกับประเทศไทย

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาความหมาย หลักการ แนวคิด ที่เกี่ยวข้องกับแนวทางกำหนดบัญชีมาตรฐานโทษในคดีอาญา

2. เพื่อศึกษาและวิเคราะห์กฎหมายระหว่างประเทศ กฎหมายต่างประเทศ และ

กฎหมายไทยที่เกี่ยวข้องกับแนวทางกำหนดบัญชีมาตรฐานโทษในคดีอาญา

3. เพื่อวิเคราะห์การให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดบัญชีมาตรฐานโทษในคดีอาญา

4. เพื่อวิเคราะห์แนวทางการจัดทำบัญชีกำหนดมาตรฐานโทษในคดีอาญาที่เหมาะสมกับประเทศไทย

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. ทำให้ทราบความหมาย หลักการ แนวคิด ที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดมาตรฐานโทษในคดีอาญา

2. ทำให้ทราบกฎหมายระหว่างประเทศ กฎหมายต่างประเทศ และกฎหมายไทย ที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดมาตรฐานโทษในคดีอาญา

3. ทำให้ทราบแนวทางการให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดมาตรฐานโทษในคดีอาญา

4. ทำให้ทราบแนวทางการจัดทำบัญชีกำหนดมาตรฐานโทษในคดีอาญาที่เหมาะสมกับประเทศไทย

ขอบเขตของการวิจัย

งานวิจัยนี้มีขอบเขตในการศึกษา ความหมาย หลักการ แนวคิด กฎหมายระหว่างประเทศ กฎหมายต่างประเทศ คือ สหรัฐอเมริกา สหราชอาณาจักร สาธารณรัฐเกาหลี และกฎหมายไทยที่เกี่ยวข้องกับแนวทางกำหนดมาตรฐานโทษในคดีอาญา โดยศึกษาวิเคราะห์

ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับที่มาและปัญหาของการไม่เปิดเผยบัญชีกำหนดมาตรฐานโทษในคดีอาญาหลักความเป็นอิสระของตุลาการกับการกำหนดบัญชีมาตรฐานโทษในคดีอาญา แนวทางการให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดบัญชีมาตรฐานโทษ และแนวทางการจัดทำบัญชีกำหนดมาตรฐานโทษในคดีอาญาที่เหมาะสมกับประเทศไทย

บททวนแนวคิด

แนวคิดการกำหนดบัญชีมาตรฐานโทษในคดีอาญา

ด้วยจำนวนประชากรของประเทศไทยที่เพิ่มจำนวนขึ้นเรื่อย ๆ ปัญหาทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ทำให้สถิติอาชญากรรมเพิ่มขึ้นทุกปี อาชญากรรมประเภทเดียวกัน เช่น ความผิดต่อพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ ความผิดต่อพระราชบัญญัติอาวุธปืน เครื่องกระสุน ปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิง และสิ่งเทียมอาวุธปืน เป็นต้น ได้เกิดขึ้นบ่อยครั้ง ซ้ำแล้วซ้ำเล่า ประกอบกับผู้พิพากษาในปัจจุบันมีจำนวนเพิ่มขึ้น ศาลบางแห่งมีผู้พิพากษาประจำอยู่จำนวนมาก ดังนั้น หากไม่มีการกำหนดมาตรฐานโทษในคดีอาญา ในการกำหนดโทษผู้กระทำผิดแล้ว ด้วยความคิดเห็นที่เป็นอิสระของผู้พิพากษาแต่ละคน ย่อมทำให้การกำหนดโทษในคดีประเภทเดียวกันแต่ละคดีนั้นแตกต่างกันไปได้ ความผิดบางประเภทกฎหมายกำหนดช่องว่างให้ศาลใช้ดุลพินิจไว้กว้างมาก หากผู้พิพากษาแต่ละคนใช้ดุลพินิจกันอย่างอิสระ ก็อาจเกิดปัญหาคืนได้

ดังนั้น การมีบัญชีกำหนดมาตรฐานโทษในคดีอาญา จึงเป็นการสร้างบรรทัดฐานให้แก่ผู้พิพากษาในศาลเดียวกันให้อยู่ในกรอบของความเป็นเอกภาพ และไม่เป็นการใช้ดุลพินิจกันตามอำเภอใจ (Boonchuay, 2019)

กฎหมายที่กำหนดโทษในทางอาญามีเป็นจำนวนมาก การกำหนดมาตรฐานโทษจึงไม่ได้ถูกกำหนดขึ้นมาใช้กับทุกคดีทุกประเภท แต่ถูกกำหนดขึ้นเพื่อใช้กับคดีบางประเภทที่เกิดขึ้นในท้องที่ใดบ่อยครั้ง คดีบางประเภทถูกกำหนดไว้ใน บัญชีกำหนดมาตรฐานโทษในศาลทุกศาลที่มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีนั้นเพราะเป็นคดีที่เกิดขึ้นบ่อยครั้งทั่วประเทศ เช่น ความผิดฐานมีเมฆแอมเฟตามีนไว้ในความครอบครอง โดยไม่ได้รับอนุญาต แต่ความผิดบางประเภทถูกกำหนดไว้ในบัญชีกำหนดมาตรฐานโทษเฉพาะบางศาลเท่านั้น บางศาลอาจไม่มีคดีประเภทนี้เกิดขึ้น หรือเกิดขึ้นน้อยครั้ง เช่น ความผิดต่อพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 ดังนั้น จึงไม่มีหลักเกณฑ์ใดที่จำกัดการกำหนดบัญชีกำหนดมาตรฐานโทษทางอาญาหากศาลใดเห็นว่าคดีประเภทใดควรกำหนดแนวทางในการลงโทษไว้ก็อาจจัดทำกำหนดมาตรฐานโทษขึ้นเพื่อใช้เป็นบรรทัดฐานในศาลนั้นได้ (Boonchuay, 2003) การกำหนดโทษของผู้พิพากษาไทยผู้พิพากษาทั้งในศาลชั้นต้นและศาลอุทธรณ์ถูกผูกมัดให้ต้องตัดสินตามบัญชีอัตราโทษในศาลของตนแม้ไม่มีกฎหมายบัญญัติถึงหน้าที่ดังกล่าวเอาไว้ ความพร้อมรับผิดของผู้พิพากษาไทยต่อการตัดสินใจกำหนดโทษจึงเป็นความพร้อม

รับผิดต่อผู้บังคับบัญชาคือผู้พิพากษาหัวหน้าศาล อธิบดีผู้พิพากษาหรือประธานศาลนั้น ๆ โดยการตัดสินตามบัญชีกำหนดมาตรฐานโทษถือว่าไม่ต้องการคำอธิบายใด ๆ เพิ่มเติม ส่วนการตัดสินคดีต่างจากบัญชีกำหนดมาตรฐานโทษมักกำหนดเป็นหลักว่าผู้พิพากษามีหน้าที่ต้องให้คำอธิบาย (Give an account) ต่อผู้บังคับบัญชา ซึ่งจะพิจารณาว่ามีเหตุอันสมควรหรือไม่ สำหรับความพร้อมรับผิดต่อคู่ความซึ่งแสดงออกโดยการให้เหตุผลในการกำหนดโทษนั้น ทางปฏิบัติศาลไทยมักไม่ให้เหตุผลประกอบทั้งเหตุผลที่ให้นี้ก็ไม่ได้อ้างอิงจากปัจจัยที่มีผลโดยตรงต่อการกำหนดโทษของศาล คือบัญชีกำหนดมาตรฐานโทษ การตัดสินใจอุทธรณ์หรือฎีกาของคู่ความจึงไม่สามารถอาศัยเหตุผลของศาลที่กำหนดโทษมาอ้างอิงได้ กระบวนการตรวจสอบการกำหนดโทษโดยศาลชั้นอุทธรณ์จึงไม่เกิดประโยชน์ตามที่ควรจะเป็น เพราะศาลอุทธรณ์ไม่ได้ตรวจสอบว่าศาลชั้นต้นตัดสินตามบัญชีกำหนดมาตรฐานโทษของศาลชั้นต้นเองหรือไม่ แต่ถูกผูกมัดให้ต้องใช้บัญชีกำหนดมาตรฐานโทษของศาลชั้นอุทธรณ์มาปรับกับข้อเท็จจริงในคดี ส่วนความพร้อมรับผิดต่อสาธารณะนั้น กลไกที่สำคัญในการกำหนดโทษของศาลคือบัญชีกำหนดมาตรฐานโทษนั้นเป็นความลับบุคคลภายนอกไม่สามารถตรวจสอบได้ว่าศาลกำหนดโทษตามบัญชีนั้นหรือไม่ และหลักเกณฑ์ในบัญชานั้นเป็นอย่างไร สมเหตุสมผลหรือไม่ (Yaempracha, 2022)

การกำหนดมาตรฐานโทษของศาลไทยนั้น มีลักษณะต่างศาลต่างทำและเป็นการซ้ำซ้อน แม้ความจริงจะมีการเปรียบเทียบกับการกำหนดมาตรฐานโทษของศาลในภาคเดียวกันหรือของศาลสูงที่มีเขตอำนาจ แต่ความแตกต่างกัน ยังคงมีอยู่ และเป็นความแตกต่างที่ไม่มีข้อมูลหลักฐานหรือหลักวิชาการรองรับ ประกอบกับเมื่อเนื้อหาของการกำหนดมาตรฐานโทษเป็นความลับ ผู้มีส่วนได้เสียก็ไม่สามารถโต้แย้งได้ว่าที่ศาลกำหนดการกำหนดมาตรฐานโทษในลักษณะดังกล่าวนั้นถูกต้องเหมาะสมหรือไม่ หากมีการอุทธรณ์ขึ้นไป ศาลอุทธรณ์บางศาลก็มีการกำหนดมาตรฐานโทษของศาลนั้น ๆ เอง ซึ่งศาลจัดทำเอง โดยมีเนื้อหาเป็นความลับเช่นกัน ดังนั้น การกำหนดมาตรฐานโทษในฐานะที่เป็นกฎเกณฑ์ในการกำหนดโทษ (Sentencing rules) จึงมีปัญหาความชอบด้วยหลักนิติธรรม (The rule of law) ทั้งในมิติของความเป็นอำเภอใจ (Arbitrariness) ความโปร่งใส (Transparency) และการเข้าถึงได้ (Accessibility) ซึ่งอาจถูกโต้แย้งได้ว่าขัดต่อรัฐธรรมนูญ ในขณะที่แนวทางการกำหนดโทษ (Sentencing guidelines) ที่จัดทำขึ้นในต่างประเทศนั้น จัดทำโดยมีหลักวิชาการและข้อมูลเชิงประจักษ์รองรับ มีการรับฟังความคิดเห็นผู้เกี่ยวข้องกับผู้เกี่ยวข้อง และมีการบูรณาการจัดทำกับเนื้อหาที่เปิดเผยผู้เกี่ยวข้องสามารถโต้แย้งได้ว่าอัตราโทษหรือปัจจัยต่าง ๆ ที่กำหนดในแนวทางนั้นไม่เหมาะสมอย่างไร และเมื่อกำหนดแนวทางขึ้นมาแล้ว ทุกศาลซึ่งหมายถึงทั้งศาลล่างและศาลสูง ก็ต้องยึดแนวทางเดียวกันนั้น

ในการกำหนดโทษหากจะกำหนดโทษต่างออกไป ก็ต้องมีเหตุผลว่าอัตราโทษที่กำหนดตามแนวทางนั้นไม่เหมาะสมกับคดีนั้น ๆ อย่างไร โดยต้องระบุเหตุผล อย่างชัดเจนเพื่อให้คู่ความสามารถอุทธรณ์โต้แย้งได้และเพื่อให้ศาลสูงได้ตรวจสอบ (Yaempracha, 2022)

จากที่กล่าวมาผู้วิจัยเห็นว่าในประเทศไทย ถึงแม้จะมีบัญญัติมาตรฐานโทษหรือยึดถือกัน แต่ไม่ได้มีลักษณะที่ไปแนวทางเดียวกัน เนื่องจากในแต่ละศาลทั้งในศาลชั้นต้นและศาลสูงต่างทำบัญญัติกำหนดมาตรฐานโทษขึ้นมา จึงอาจจะไม่ได้มีลักษณะไปแนวทางเดียวกัน อาจทำให้ประชาชนเกิดข้อกังขาถึงความน่าเชื่อถือของการใช้ดุลพินิจของผู้พิพากษาที่แตกต่างกันออกไปในแต่ละศาล ซึ่งเป็นแนวคิดที่ทำให้ในต่างประเทศจัดทำบัญญัติกำหนดมาตรฐานโทษ (Sentencing guidelines) ขึ้น เพื่อให้ผู้พิพากษาใช้ดุลพินิจที่ใกล้เคียงกันมากที่สุด

หลักความได้สัดส่วนในการลงโทษทางอาญา

หลักความได้สัดส่วนเป็นหลักการพื้นฐานภายใต้หลักนิติธรรม (Rule of Law) ซึ่งเป็นที่รู้จักและยอมรับอย่างเป็นสากลแล้ว โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อต้องมีการนำกฎหมายมาใช้เป็นเครื่องมือเพื่อคุ้มครองสังคม หลักความได้สัดส่วนสำหรับกระบวนการยุติธรรมทางอาญา จำเป็นต้องคำนึงถึงกระบวนการตรากฎหมายให้การกระทำใดเป็นความผิด และต้องมีบทกำหนดโทษเช่นไรจึงจะเหมาะสมกับสัดส่วนของความผิดนั้น หลักการได้สัดส่วนจึงเป็นหลักการที่

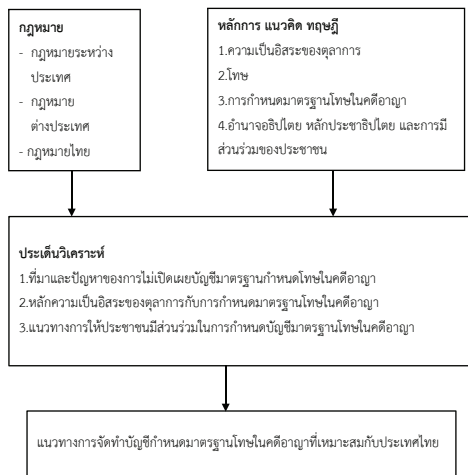
สำคัญเพื่อปกป้องสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐาน และมีขึ้นเพื่อคุ้มครองสิทธิ เสรีภาพของประชาชนในการสร้างสมดุลระหว่างการใช้อำนาจอธิปไตยกับสิทธิ เสรีภาพของประชาชน เพราะการที่ฝ่ายนิติบัญญัติจะตรากฎหมายขึ้นมากำกัตสิทธิ เสรีภาพของประชาชนจะต้องพิจารณาถึงความเหมาะสมของมาตรการว่ามีความเป็นหรืออย่างน้อยควรที่จะก่อให้เกิดผลกระทบต่อประชาชนน้อยที่สุด ทั้งยังต้องขึ้นน้ำหนักถึงประโยชน์สาธารณะนั้นๆ คำนึงมากกว่าผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการไปกระทบสิทธิ เสรีภาพของประชาชนหรือไม่ เพียงใดจึงต้องบัญญัติกฎหมายนี้ขึ้นมา (Kaewnara, 2016) ในการจัดทำบัญชีกำหนดมาตรฐานโทษในคดีอาญา จึงมีความจำเป็นต้องคำนึงถึงหลักความได้สัดส่วนให้มีความเหมาะสมกับการกระทำความผิดด้วยเช่นกัน

สมมติฐาน

ในประเทศไทยมีการจัดทำบัญชีกำหนดมาตรฐานโทษในคดีอาญา แต่ไม่มีการเปิดเผยถึงที่มาและเปิดเผยบัญชีให้ประชาชนทั่วไปได้ทราบ ซึ่งจะแตกต่างจากในต่างประเทศที่มีแนวทางการให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดมาตรฐานโทษทางอาญาหลายรูปแบบ ซึ่งในประเทศไทยมีความเหมาะสมที่จะให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดทำบัญชีกำหนดมาตรฐานโทษ และต้องมีการเปิดเผยบัญชีกำหนดมาตรฐานโทษให้ประชาชนได้ทราบ เพื่อเป็นการเชื่อมโยงอำนาจตุลาการกับประชาชนตามหลักการของประเทศที่ปกครองระบอบประชาธิปไตย

กรอบแนวคิดของการวิจัย

การใช้ดุลพินิจของศาลในการกำหนดโทษในคดีอาญาเป็นสิ่งสำคัญ เพื่อให้การลงโทษผู้กระทำความผิดแต่ละคน บรรลุลัทธิประสงค์ในการลงโทษผู้กระทำความผิด การกำหนดโทษทางอาญาในแต่ละคดีให้ความเท่าเทียมกันเป็นแนวทางในการพัฒนากระบวนการยุติธรรมซึ่งในประเทศไทยถึงแม้จะมีบัญชีกำหนดมาตรฐานโทษในคดีอาญา แต่ไม่ได้มีการให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดทำบัญชีดังกล่าว และไม่ได้มีการเปิดเผยให้ประชาชนทั่วไปทราบ แตกต่างจากในต่างประเทศที่มีการให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดบัญชีมาตรฐานโทษ ซึ่งประเทศที่ปกครองระบอบประชาธิปไตยจะต้องให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยเฉพาะอำนาจตุลาการ ซึ่งในประเทศไทยยังมีการให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมอยู่ไม่มากนัก การให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมในการกำหนดโทษจึงเป็นแนวทางหนึ่งที่จะพัฒนาระบอบประชาธิปไตยในประเทศไทยให้มีความก้าวหน้าทัดเทียมอารยประเทศ รวมไปถึงเป็นการพัฒนากระบวนการยุติธรรมในประเทศไทยให้เป็นที่น่าเชื่อถือ โปร่งใส และตรวจสอบได้มากขึ้น

ภาพที่ 1 ภาพแสดงกรอบแนวคิดการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยเป็นการวิจัยเอกสาร ศึกษาค้นคว้า รวบรวม ข้อมูลจากหนังสือ บทความทางวิชาการวิทยานิพนธ์ รายงานการวิจัย หลักการ แนวคิด ทฤษฎี กฎหมาย ระหว่างประเทศ กฎหมายต่างประเทศ และ กฎหมายไทยที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดมาตรฐานโทษในคดีอาญา

สรุปผลการวิจัยและอภิปรายผลการวิจัย

1. วิเคราะห์ที่มาและปัญหาของการไม่เปิดเผยบัญชีกำหนดมาตรฐานโทษในคดีอาญา

บัญชีกำหนดมาตรฐานโทษในอาญา หรือ ที่รู้จักกันในชื่อของยี่ต่อนั้น จะเป็นการกำหนด แนวทางการลงโทษของศาลในแต่ละคดีเพื่อให้ ศาลใช้ดุลพินิจไม่แตกต่างกันมากนักในคดีที่เป็น ความผิดฐานเดียวกัน ซึ่งมีแนวคิดเพื่อลดความ แตกต่างในการลงโทษในคดีที่มีความคล้ายกัน

ซึ่งจากการศึกษาทั้งประเทศไทยและต่างประเทศ มีการจัดทำบัญชีกำหนดมาตรฐานโทษทางอาญาไว้ แต่จะมีที่มาแตกต่างกัน ซึ่งในต่างประเทศจะมีการเปิดเผยบัญชีมาตรฐานกำหนดโทษทางอาญา ให้ประชาชนทราบ และมีที่มาในการจัดทำบัญชี กำหนดมาตรฐานโทษในคดีอาญาด้วยเช่นกัน เช่น ในสหรัฐอเมริกา มี Sentencing Reform Act of 1981 ซึ่งปัจจุบันบัญญัติอยู่ใน 2022 Revised Code of Washington, Title 9 - Crimes and Punishments, Chapter 9.94A - Sentencing Reform Act of 1981 กำหนดที่มาและแนวทางการจัดทำบัญชีกำหนดมาตรฐานโทษไว้อย่าง ชัดเจน โดยมีการกำหนดให้มีการจัดทำบัญชี กำหนดมาตรฐานโทษในคดีอาญาในรูปแบบของ คณะกรรมการหลายภาคส่วนเข้าร่วมในการจัดทำ ในสหราชอาณาจักรมี Coroners and Justice Act 2009 มีการกำหนดแนวทางการ ทำบัญชีกำหนดมาตรฐานโทษในคดีอาญาไว้ โดยมีการจัดตั้งคณะกรรมการจากหลายภาคส่วน เพื่อจัดทำบัญชีกำหนดมาตรฐานโทษในคดีอาญา (Sentencing council, 2024)

ในสาธารณรัฐเกาหลี มีการจัดตั้ง the Presidential Committee for Judicial Reform (PCJR) มีคณะกรรมการ Sentencing Commission ตั้งแต่วันที่ 2 พฤษภาคม พ.ศ. 2550 คณะกรรมการได้เริ่มจัดทำแนวทางการพิจารณาคดีฉบับแรก พยายามวิจัย เปรียบเทียบเพื่อให้ได้แนวทางกำหนดโทษ ที่สมบูรณ์ที่สุด ท้ายที่สุดคณะกรรมการใช้แนวทาง แบบค่อยเป็นค่อยไป ดังนั้นแนวทางแรกกำหนด โทษจึงครอบคลุมอาชญากรรมเพียงไม่กี่หมวด

หมู่เท่านั้น ได้แก่ การขาดกรรม การข่มขืน การโจรกรรม การเบียดเบียน ฯลฯ (Park, 2010)

จากที่กล่าวมาทั้งสามประเทศมีการเปิดเผยถึงที่มาของบัญชีกำหนดมาตรฐานโทษทางอาญาให้ประชาชนทั่วไปได้ทราบ ซึ่งจะทำในรูปแบบของคณะกรรมการ และเชิญหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐ และประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดทำบัญชี ซึ่งในกระบวนการจัดทำบัญชีนี้นั้นจะมีการเปิดเผยให้ประชาชนทราบ และแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับร่างบัญชีกำหนดมาตรฐานโทษในอาญา และเมื่อจัดทำเสร็จก็จะมีการเปิดเผยให้ประชาชนทราบ ซึ่งจะมีความแตกต่างจากในประเทศไทยที่มีการจัดทำบัญชีกำหนดมาตรฐานโทษในอาญาเช่นเดียวกัน แต่ที่มาของบัญชีไม่มีการเปิดเผย รวมไปถึงตัวบัญชีกำหนดมาตรฐานโทษในอาญาจะเป็นความลับ ไม่มีการเปิดเผยให้ประชาชนทั่วไปได้ทราบถึงที่มาและแนวทางการลงโทษของศาล ซึ่งสาเหตุอาจจะเพราะศาลไทยยังกังวลว่าจะมีการจำกัดการใช้ดุลพินิจของศาลมากเกินไป จนส่งผลกระทบต่อความเป็นอิสระของตุลาการ แต่การที่แต่ละศาลไม่มีการเปิดเผยที่มาของบัญชีกำหนดมาตรฐานโทษ รวมไปถึงมีความแตกต่างของการกำหนดโทษในแต่ละศาล อาจทำให้ประชาชนเกิดข้อกังขา เพราะในคดีประเภทเดียวกันแต่ศาลมีการใช้ดุลพินิจแตกต่างกัน ซึ่งในการจัดทำบัญชีกำหนดมาตรฐานโทษในอาญา ศาลไทยจะมีการจัดทำบัญชีกำหนดมาตรฐานโทษในแต่ละศาลเหมือนกัน หรือเรียกได้ว่าต่างคนต่างทำ แตกต่างจากในต่างประเทศที่ทุก ๆ ศาลจะใช้บัญชีกำหนด

มาตรฐานโทษเดียวกัน และหากผู้พิพากษาจะตัดสินคดีแตกต่างไปจากบัญชี จะต้องมีการให้เหตุผลไว้ แสดงให้เห็นถึงความโปร่งใสของศาลที่มีความชัดเจน และประชาชนทั่วไปสามารถตรวจสอบได้

จากที่กล่าวมาผู้วิจัยจึงเห็นว่าที่มาของบัญชีกำหนดมาตรฐานโทษในอาญา ไม่ควรจะเป็นความลับ ควรจะมีการให้เปิดเผยให้ประชาชนทราบ และควรจะมีแนวทางในการกำหนดโทษที่ชัดเจนให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วม และสามารถตรวจสอบได้ เพื่อให้ในแต่ละศาลมีแนวทางในการกำหนดมาตรฐานโทษไปในทิศทางเดียวกัน เพื่อไม่ให้เกิดข้อกังขาในคดีประเภทเดียวกัน ทำให้ถึงมีอัตราโทษที่แตกต่างกันซึ่งจะขัดกับหลักความเสมอภาค ซึ่งถือว่าเป็นหลักพื้นฐานของศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ ฉะนั้นในการใช้ดุลพินิจในการลงโทษของศาลนั้น ควรจะมีการกำหนดมาตรฐานการลงโทษให้เท่าเทียมกันมากที่สุดเพื่อไม่ให้ขัดหลักความเสมอภาค เพื่อเป็นการพัฒนากระบวนการยุติธรรมของประเทศไทยให้มีความน่าเชื่อถือ ชัดเจน และสามารถตรวจสอบได้ และในขณะเดียวกันก็เป็นการให้ประชาชนมีส่วนร่วมในอำนาจตุลาการ เป็นการสร้างจุดเชื่อมโยงให้ประชาชนมีส่วนร่วมในอำนาจอธิปไตยตามหลักการของประเทศที่ปกครองระบอบประชาธิปไตยอีกแนวทางหนึ่งด้วยเช่นกัน

2. วิเคราะห์หลักความเป็นอิสระของตุลาการกับแนวทางการกำหนดมาตรฐานโทษคดีอาญา

เมื่อพิจารณาหลักความเป็นอิสระของ

ตุลาการ เป็นเรื่องที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตย เนื่องจากการปกครองระบอบประชาธิปไตย ฝ่ายตุลาการมีบทบาทในการตรวจสอบความถูกต้อง ความชอบธรรมของกระบวนการพิจารณาให้ความเห็นชอบ การตรวจสอบเนื้อหาของกฎหมาย รวมทั้งระบบการตรวจสอบการใช้อำนาจกฎหมาย คำสั่ง หรือการกระทำของเจ้าหน้าที่ของรัฐให้เป็นไปด้วยความถูกต้อง ชอบธรรม เพื่อคงไว้ซึ่งความยุติธรรมการทำหน้าที่ดังกล่าว ฝ่ายตุลาการต้องปราศจากการใช้อำนาจ หรืออิทธิพลใดอันจะทำให้ความเป็นอิสระของฝ่ายตุลาการลดลง หากเป็นเช่นนั้นเสรีภาพของประชาชนจะถูกริดรอนไปด้วย (Changpiam, 2016) หลักความเป็นอิสระของศาล เป็นหลักการสากลที่ปรากฏอยู่ในตราสารระหว่างประเทศหลายฉบับ เช่น ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง หลักการพื้นฐานของสหประชาชาติว่าด้วยความเป็นอิสระของตุลาการ กฎบัตรสากลว่าด้วยความเป็นอิสระของตุลาการ หลักการบังกาลอร์ว่าด้วยความประพฤติของตุลาการ เป็นต้น ในประเทศไทยก็มีการรับรองไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ซึ่งถือเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศไทย ก็มีการบัญญัติรับรองหลักการดังกล่าวไว้เช่นกัน หลักความเป็นอิสระของตุลาการจึงเป็นเรื่องสำคัญที่ในทุก ๆ ประเทศต้องให้ความสำคัญ การให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมในการกำหนดมาตรฐานโทษทางอาญา หรือการเปิดเผยบัญชี

มาตรฐานกำหนดโทษทางอาญานั้นมีความขัดหรือแย้งกับหลักความเป็นอิสระของตุลาการหรือไม่นั้น ผู้วิจัยเห็นว่าไม่มีความขัดแย้งกับหลักความเป็นอิสระของตุลาการ โดยหากพิจารณาเกี่ยวกับการให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดทำบัญชีมาตรฐานกำหนดโทษทางอาญานั้น จะเห็นได้จากการศึกษาในต่างประเทศ ทั้งในสหรัฐอเมริกา สหราชอาณาจักร และสาธารณรัฐเกาหลี มีการให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดทำบัญชีกำหนดมาตรฐานโทษ ไม่ขั้นตอนใดก็ขั้นตอนหนึ่ง ซึ่งหากพิจารณาว่าจะกระทบต่อความเป็นอิสระของตุลาการหรือไม่นั้น ผู้วิจัยเห็นว่าเป็นคนละส่วนกัน เพราะความเป็นอิสระของตุลาการคือ การที่ต้องไม่มีผู้ใดทำให้คำตัดสินของตุลาการเปลี่ยนแปลงไป เพราะการกดขี่ หรือข่มเหง ข่มขู่ หรือโดยวิธีใด ๆ ก็ตาม แต่การจัดทำบัญชีกำหนดมาตรฐานโทษในคดีอาญานั้น เป็นเพียงกำหนดแนวทางการลงโทษไว้เพื่อให้ตุลาการใช้ประกอบดุลพินิจในการพิจารณาคดี ไม่ได้เพียงใช้เฉพาะคดีใดคดีหนึ่ง แต่ใช้ในทุกคดีทั่วประเทศ เพื่อให้เกิดความเท่าเทียมกัน ระหว่างผู้กระทำความผิดที่มีพฤติการณ์ที่คล้ายกัน ซึ่งผู้พิพากษาจะอ้างหลักว่าหากมีการเปิดเผยอาจจะกระทบความอิสระของตุลาการ เพราะจะทำให้ผู้พิพากษาถูกจำกัดสิทธิในการลงโทษ ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าไม่ได้กระทบต่อความอิสระของผู้พิพากษาแต่อย่างใด เพราะเป็นเพียงจำกัดความแตกต่างของการลงโทษเท่านั้น เพื่อให้ผู้พิพากษาที่มาจากฐานความคิดที่แตกต่างกันใช้ความคิดไปแนวทางเดียวกัน การที่มีบัญชีมาตรฐานกำหนดโทษนี้จะทำให้มีมาตรฐานการ

กำหนดโทษที่ใกล้เคียงกันเท่านั้น เปรียบเหมือน การที่กำหนดขอบเขตของการพิจารณาโทษเพื่อให้ไปในแนวทางเดียวกันเท่านั้น

3. วิเคราะห์การให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดมาตรฐานโทษในคดีอาญา

การให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดมาตรฐานโทษในคดีอาญานั้น จะเป็นแนวทางหนึ่งในการเพิ่มความโปร่งใสในการทำงานของศาลแล้ว ยังเป็นทำให้อำนาจตุลาการได้มีจุดเชื่อมโยงกับประชาชนมากขึ้น ทำให้ประชาชนตรวจสอบการใช้อำนาจได้ เป็นการพัฒนาระบบประชาธิปไตย และกระบวนการยุติธรรมของประเทศไทยให้มากขึ้น จากการศึกษาในต่างประเทศจะมีแนวทางให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดมาตรฐานโทษในคดีอาญาแบ่งได้เป็น 3 รูปแบบ คือ

1) การเปิดเผยบัญชีกำหนดมาตรฐานโทษในคดีอาญาให้ประชาชนทราบ (Sentencing Commission, 2024)

การเปิดเผยบัญชีกำหนดมาตรฐานโทษในคดีอาญานั้น เป็นแนวทางหนึ่งที่เป็น การให้ประชาชนสามารถตรวจสอบดุลพินิจการทำงานของผู้พิพากษาได้เป็นอย่างดี เพราะหากผู้พิพากษาจะลงโทษเกินกว่าบัญชีกำหนดมาตรฐานโทษนั้นจะต้องแสดงเหตุผลไว้ เมื่อมีการเปิดเผยบัญชีให้ประชาชนทราบ จะทำให้ประชาชนมีความเชื่อมั่นในกระบวนการยุติธรรมมากขึ้น เพราะสามารถตรวจสอบการใช้ดุลพินิจของศาลได้ ซึ่งในต่างประเทศ ทั้งในสหรัฐอเมริกา สหราชอาณาจักร และสาธารณรัฐเกาหลี มีการ

เปิดเผยบัญชีกำหนดมาตรฐานโทษทางอาญาให้ประชาชนเข้าไปตรวจสอบได้อย่างชัดเจน ผู้วิจัยจึงเห็นว่าประเทศไทยควรมีการเปิดเผยบัญชีกำหนดมาตรฐานโทษในคดีอาญาด้วยเช่นกัน

2) การจัดตั้งคณะกรรมการโดยมีภาคประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมในคณะกรรมการ (Sentencing Guidelines Commission, 2023)

ในการจัดทำบัญชีกำหนดมาตรฐานโทษในคดีอาญานั้น หากมีภาคประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดทำ จะทำให้บัญชีกำหนดมาตรฐานโทษนั้นมีการมีส่วนร่วมจากภาคประชาชน ทำให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมในอำนาจตุลาการแนวทางหนึ่งได้เป็นอย่างดี โดยเฉพาะในประเทศไทยที่มีการมีส่วนร่วมของประชาชนกับอำนาจตุลาการมีอยู่น้อยมาก ซึ่งจากการศึกษาในต่างประเทศมีการให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมในการเป็นคณะกรรมการจัดทำร่างบัญชีกำหนดมาตรฐานโทษในคดีอาญาด้วยเช่นกัน โดยในต่างประเทศนั้นจะมีการให้ทุกภาคส่วนเข้าไปมีส่วนร่วม ทั้งหน่วยงานของรัฐและภาคประชาชน ซึ่งจะทำให้ร่างบัญชีกำหนดมาตรฐานโทษในคดีอาญานั้น ผ่านการจัดทำขึ้นโดยมีการรับฟังความคิดเห็นจากทุกฝ่าย โดยเฉพาะในภาคประชาชน ซึ่งนอกจากจะทำให้บัญชีกำหนดมาตรฐานโทษในคดีอาญามีความน่าเชื่อถือแล้ว ยังส่งผลให้ประชาชนมีส่วนร่วมในอำนาจตุลาการเป็นไปตามหลักประเทศที่ปกครองระบอบประชาธิปไตยด้วยเช่นกัน ผู้วิจัยเห็นว่าในประเทศไทยซึ่งเป็นประเทศที่ปกครองระบอบประชาธิปไตยจึงควรจะมีการ

ให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดทำบัญชีกำหนดมาตรฐานกำหนดโทษในคดีอาญาด้วยเช่นกัน

3) การเปิดเผยร่างบัญชีกำหนดมาตรฐานกำหนดโทษในคดีอาญาแก่สาธารณชน (Srisanit, 2018)

การเปิดเผยร่างบัญชีกำหนดมาตรฐานโทษในคดีอาญา เพื่อให้ประชาชนแสดงความคิดเห็นนั้น เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีบทบาทในการจัดทำร่างเช่นเดียวกัน ซึ่งความคิดเห็นของประชาชนจะมีการนำไปวิเคราะห์ซึ่งหากคณะกรรมการผู้จัดทำร่างเห็นด้วยกับความคิดเห็นของประชาชน ก็จะมีการนำไปปรับปรุงแก้ไขตัวร่างก่อนที่จะนำไปใช้บังคับต่อไป ซึ่งการเปิดเผยร่างเพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนได้แสดงความคิดเห็นนี้ เป็นกระบวนการที่มีในต่างประเทศ ซึ่งหากเปรียบเทียบกับในประเทศไทย ไม่มีการให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดทำร่างแต่อย่างใด และไม่มีการเปิดเผยร่างเพื่อให้ประชาชนเข้าแสดงความคิดเห็นได้ เพราะการจัดทำบัญชีมาตรฐานโทษในประเทศไทยเป็นความลับประชาชนไม่เคยเห็นบัญชีมาตรฐานโทษในประเทศไทย

จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่าในต่างประเทศ มีการให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดบัญชีมาตรฐานโทษในคดีอาญา โดยการเปิดเผยบัญชีกำหนดมาตรฐานโทษในคดีอาญา การจัดตั้งคณะกรรมการโดยมีภาคประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วม และการเปิดเผยร่างบัญชีกำหนดมาตรฐานโทษในคดีอาญาให้ประชาชนได้แสดงความคิดเห็น

ซึ่งทั้งสามรูปแบบดังกล่าวผู้วิจัยเห็นว่าควรจะนำมาใช้ในประเทศไทย เพราะจะทำให้การใช้ดุลพินิจของศาลในกำหนดโทษในคดีอาญามีขอบเขตที่ชัดเจน สามารถตรวจสอบได้ ไม่ใช่ดุลพินิจโดยไม่มีขอบเขต จะทำให้ประชาชนเกิดความเชื่อมั่นในการพิจารณาพิพากษาคดีของผู้พิพากษาว่าผู้พิพากษามีความเป็นกลาง ไม่มีอคติใดๆ กับคู่ความ เพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้กระบวนการยุติธรรมของประเทศไทย มีความน่าเชื่อถือ และในขณะเดียวกันก็เป็นการให้ประชาชนมีจุดเชื่อมโยงกับอำนาจตุลาการ เพื่อไม่ให้องค์กรตุลาการใช้อำนาจโดยไม่มีการตรวจสอบจากหน่วยงานใด เพื่อพัฒนาระบบประชาธิปไตยของประเทศไทย

4. วิเคราะห์แนวทางการจัดทำบัญชีกำหนดมาตรฐานโทษในคดีอาญาที่เหมาะสมกับประเทศไทย

จากการที่ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ไว้ว่าประเทศไทยควรจะมีการเปิดเผยบัญชีกำหนดมาตรฐานโทษในคดีอาญา และควรจะให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดทำบัญชีกำหนดมาตรฐานโทษ ซึ่งผู้วิจัยจะวิเคราะห์แนวทางการจัดทำบัญชีกำหนดมาตรฐานโทษในคดีอาญาที่เหมาะสมกับประเทศไทย ในประเด็นที่สำคัญ ดังนี้

1) ประเภทของอาชญากรรม

ในการจัดทำบัญชีกำหนดมาตรฐานโทษในคดีอาญานั้น ในต่างประเทศจะมีการแบ่งประเภทของคดีตามความร้ายแรงเพื่อใช้ในการกำหนดมาตรฐานโทษ เช่น ในรัฐออสเตรีย

สหรัฐอเมริกา Revised Code of Washington 1973 ได้จำแนกประเภทอาชญากรรมไว้ ความผิดอาญาประเภท Felonies มีระดับ A B C และความผิดลหุโทษ และความผิดลหุโทษร้ายแรง (RCW 9A.20.010) แนวทางการกำหนดโทษ (Sentencing guidelines) ใช้กับความผิดอาญาที่เป็น Felonies แต่ไม่ใช้กับความผิดลหุโทษ Robina Institute (2023) โดยจะมีการกำหนดช่วงของโทษตามความร้ายแรงของอาชญากรรมที่กระทำ และจะต้องคำนึงถึงปัจจัยอื่น ๆ เช่น ความเสียหายของเหยื่อ การกระทำความผิดซ้ำ เป็นต้น ซึ่งในประเทศไทยผู้วิจัยเห็นว่าหากต้องการจัดทำบัญชีกำหนดมาตรฐานโทษในคดีอาญาให้ชัดเจนนั้น ต้องมีการกำหนดประเภทของความผิดที่จะใช้บัญชีมาตรฐานกำหนดโทษทางอาญา เพื่อกำหนดความร้ายแรงของความผิดประเภทต่าง ๆ โดยสำหรับผู้วิจัยเห็นว่าในประเทศไทยควรจะมีการแบ่งระดับความร้ายแรงของการกระทำความผิดไว้ ดังนี้

ความผิดระดับ A คือ ความผิดอาญาที่มีอัตราโทษจำคุกตลอดชีวิตหรือประหารชีวิต

ความผิดระดับ B คือ ความผิดอาญาที่มีอัตราโทษจำคุกตั้งแต่ 20 ปีขึ้นไป

ความผิดระดับ C คือ ความผิดที่มีอัตราโทษจำคุกตั้งแต่ 10 ปีขึ้นไป

ความผิดระดับ D คือ ความผิดที่มีอัตราโทษจำคุกตั้งแต่ 5 ปีขึ้นไป

ความผิดระดับ E คือ ความผิดที่มีอัตราโทษจำคุกตั้งแต่ 1 ปีขึ้นไป

ความผิดลหุโทษ คือ ความผิดที่มีอัตราโทษจำคุกไม่เกิน 1 ปี

โดยผู้วิจัยเห็นว่าควรจะนำบัญชีกำหนดมาตรฐานโทษมาใช้ในคดีอาญาเฉพาะบางคดีเหมือนเช่นในสาธารณรัฐเกาหลี โดยเริ่มต้นควรจะใช้ในคดีที่มีอัตราโทษจำคุกตั้งแต่ 5 ปีขึ้นไป เพราะในคดีที่มีอัตราโทษจำคุกไม่เกิน 5 ปี ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 176 ศาลไม่จำเป็นต้องสืบพยาน ในคดีที่จำเลยรับสารภาพ แต่หากเป็นคดีที่มีอัตราโทษจำคุกเกินกว่า 5 ปี บังคับให้ศาลต้องสืบพยานเสมอ แสดงว่าในกฎหมายไทย เห็นว่าคดีที่มีอัตราโทษจำคุกตั้งแต่ 5 ปีขึ้นไปมีอัตราโทษร้ายแรงที่ถึงแม้จำเลยจะรับสารภาพศาลยังต้องสืบพยาน

2) คณะกรรมการ

การจัดทำบัญชีกำหนดมาตรฐานโทษในคดีจะต้องให้ความสำคัญกับคณะกรรมการที่จัดทำ เพราะคณะกรรมการจัดทำบัญชีจะเป็นผู้กำหนดมาตรฐานโทษในการกำหนดโทษ คณะกรรมการจึงควรจะมาจกหลายหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และภาคประชาชน เหมือนเช่นในต่างประเทศ ทั้งสหรัฐอเมริกา สหราชอาณาจักร และสาธารณรัฐเกาหลี ต่างมีการจัดตั้งคณะกรรมการเพื่อจัดทำบัญชีกำหนดมาตรฐานโทษในคดีอาญาและมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในกระบวนการยุติธรรม และภาคประชาชน เข้าไปมีส่วนร่วมด้วยเช่นกัน การจัดทำบัญชีกำหนดมาตรฐานในคดีอาญา จึงไม่ใช่เรื่องที่เกี่ยวข้องกับเฉพาะหน่วยงานตุลาการเท่านั้น แต่มีส่วนเกี่ยวข้องกับทุกภาคส่วน ในประเทศไทย ควรจะมีการให้ประชาชน และหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดทำบัญชี

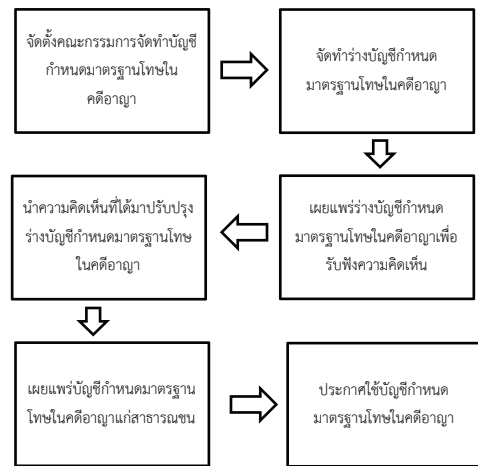
กำหนดมาตรฐานในคดีอาญา โดยผู้วิจัยเห็นว่า ควรจะประกอบไปด้วยคณะกรรมการ ได้แก่ ผู้พิพากษาในศาลยุติธรรม พนักงานอัยการ เจ้าหน้าที่ตำรวจ เจ้าหน้าที่กรมราชทัณฑ์ ทนายความ นักวิชาการ ผู้ที่เคยจำคุก ผู้เสียหายในคดีอาญา และบุคคลอื่นใดที่ประธานศาลฎีกาเห็นสมควร

3) กระบวนการจัดทำบัญชีกำหนดมาตรฐานโทษในคดีอาญา

กระบวนการจัดทำบัญชีกำหนดมาตรฐานโทษในคดีอาญานั้น จากการศึกษาในต่างประเทศ คือ สหรัฐอเมริกา สหราชอาณาจักร และสาธารณรัฐเกาหลี จะพบว่ากระบวนการจัดทำบัญชีกำหนดมาตรฐานโทษในคดีอาญานั้น จะมีขั้นตอนที่คล้ายกัน โดยจะมีการจัดตั้งคณะกรรมการเพื่อจัดทำบัญชีกำหนดมาตรฐานโทษในคดีอาญา ซึ่งในคณะกรรมการจะมีทั้งศาล หน่วยงานของรัฐ และภาคประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมในการเป็นคณะกรรมการ เพื่อจัดทำร่างบัญชีกำหนดมาตรฐานโทษในคดีอาญา จากนั้นจะมีการเปิดเผยร่างให้ประชาชนเข้าไปแสดงความคิดเห็น และคณะกรรมการจะรับฟังความคิดเห็นของประชาชนเพื่อนำมาปรับปรุงร่าง เมื่อร่างเสร็จเรียบร้อยแล้วจะประกาศใช้ ซึ่งจะมีการเผยแพร่แก่ประชาชนทั่วไปให้ทราบโดยทั่วกัน ดังแสดงในรูปภาพที่ 2

ข้อเสนอแนะ

จากการที่ผู้วิจัยได้ศึกษาเพื่อหาแนวทางกำหนดมาตรฐานโทษคดีอาญานั้น พบว่า ประเทศไทยควรจะมีการเปิดเผยบัญชีกำหนดมาตรฐานโทษในคดีอาญาให้ประชาชนทราบ

ภาพที่ 2 แสดงกระบวนการจัดทำบัญชีกำหนดมาตรฐานโทษในคดีอาญาของประเทศไทย

ซึ่งจะเห็นได้ว่าในกระบวนการจัดทำบัญชีกำหนดมาตรฐานโทษในคดีอาญานั้น จะมีขั้นตอนให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วม ตั้งแต่การเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการ การให้ประชาชนสามารถแสดงความคิดเห็นในร่างบัญชีกำหนดมาตรฐานโทษ หรือการที่มีการเปิดเผยบัญชีให้ประชาชนได้ทราบอย่างชัดเจน เป็นการแสดงถึงการโปร่งใสของตุลาการที่สามารถตรวจสอบได้ และในขณะเดียวกันก็เป็นการให้ประชาชนมีส่วนร่วมในอำนาจอธิปไตย ตามหลักของประเทศที่ปกครองระบอบประชาธิปไตย

และควรให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดทำบัญชีกำหนดมาตรฐานโทษในคดีอาญา ผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะให้ร่างพระราชบัญญัติบัญชีกำหนดมาตรฐานโทษในคดีอาญา พ.ศ. โดยมีความสำคัญ ดังนี้

1. กำหนดระดับความร้ายแรงของอาชญากรรม โดยให้เฉพาะคดีที่มีอัตราโทษจำคุกตั้งแต่ 5 ปีขึ้นไปเท่านั้นที่จะต้องใช้บัญชีกำหนดมาตรฐานโทษในคดีอาญา โดยแบ่งระดับความร้ายแรงไว้ ดังนี้

- 1) ความผิดระดับ A คือ ความผิดอาญาที่มีอัตราโทษจำคุกตลอดชีวิตหรือประหารชีวิต
- 2) ความผิดระดับ B คือ ความผิดอาญาที่มีอัตราโทษจำคุกตั้งแต่ 20 ปีขึ้นไป
- 3) ความผิดระดับ C คือ ความผิดอาญาที่มีอัตราโทษจำคุกตั้งแต่ 10 ปีขึ้นไป
- 4) ความผิดระดับ D คือ ความผิดอาญาที่มีอัตราโทษจำคุกตั้งแต่ 5 ปีขึ้นไป
- 5) ความผิดระดับ E คือ ความผิดอาญาที่มีอัตราโทษจำคุกตั้งแต่ 1 ปีขึ้นไป
- 6) ความผิดลหุโทษ คือ ความผิดอาญาที่มีอัตราโทษจำคุกไม่เกิน 1 ปี

2. องค์ประกอบของคณะกรรมการจัดทำบัญชีกำหนดมาตรฐานโทษในคดีอาญา เพื่อให้จัดทำร่างบัญชีกำหนดมาตรฐานโทษในคดีอาญาควรประกอบไปด้วย ผู้พิพากษาในศาลยุติธรรม

พนักงานอัยการ เจ้าหน้าที่ตำรวจ เจ้าหน้าที่กรมราชทัณฑ์ ทนายความ นักวิชาการ ผู้ที่เคยจำคุก ผู้เสียหายในคดีอาญา และบุคคลอื่นใดที่ประธานศาลฎีกาเห็นสมควร เพื่อให้ศาลสามารถใช้ดุลพินิจได้ หากมีบุคคลอื่นใดที่ศาลเห็นสมควร

3. กระบวนการจัดทำบัญชีกำหนดมาตรฐานโทษในคดีอาญา

- 1) ให้คณะกรรมการจัดทำร่างบัญชีกำหนดมาตรฐานโทษในคดีอาญา
- 2) เมื่อคณะกรรมการจัดทำร่างบัญชีกำหนดมาตรฐานโทษในคดีอาญาเรียบร้อยแล้ว ให้เปิดเผยแก่สาธารณชน เพื่อให้แสดงความคิดเห็นต่อร่างบัญชีกำหนดมาตรฐานโทษในคดีอาญา
- 3) ให้คณะกรรมการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน จากนั้นนำไปพิจารณาประกอบการปรับปรุงแก้ไขร่างบัญชีกำหนดมาตรฐานโทษในคดีอาญา
- 4) เมื่อคณะกรรมการจัดทำบัญชีกำหนดมาตรฐานโทษในคดีอาญาเรียบร้อยแล้ว ให้เปิดเผยให้สาธารณชนรับทราบโดยทั่วกัน

REFERENCES

- Boonchuay, S. (2003). **Problem about use of account of standard of imposition of criminal penalty**. Bangkok: Training course for primary judges, judicial training institute.
- Boonchuay, S. (2019). **Get to know account of standard of imposition of criminal penalty**. Retrieved from <http://www.facebook.com/TULawLibrary/posts/2182593545182304/?locate=ar> AR [2024, 14 Jul.]

- Changpiam, S. (2016). **Acquisition of judges with democracy legitimacy.** (Master thesis). Faculty of Law, National Institute of Development Administration, Bangkok.
- Kaewnara, K. (2016). **The principle of proportionality and appropriate penalties for drug offenders: a case study on amphetamines.** Retrieved from <https://grad.dpu.ac.th/> [2024, 1 Aug.]
- Park, H. (2010). **The basic features of the first Korean sentencing guidelines.** Federal Sentencing Reporter Vol. 22, No. 4, Common Problems and Different Solutions, CA: University of California Press.
- Robina Institute. (2023). **Jurisdiction profile: Washington.** Retrieved from <https://robinainstitute.umn.edu/sites/robinainstitute.umn.edu/files/202205/washington%20SGRC%20profile%202019.pdf> [2024, 1 Jan.]
- Sentencing council. (2024). **History.** Retrieved from <https://www.sentencingcouncil.org.uk/sentencing-and-the-council/about-the-sentencing-council/history/> [2024, 9 Jan.]
- Sentencing Guidelines Commission. (2023). **SGC members.** Retrieved from <https://sgc.wa.gov/sentencing-guidelines-commission/sgc-members> [2024, 1 Apr.]
- Singkhaneti, B. (2015). **Basic principles of right, freedom and human.** Bangkok: Winyuchon.
- Srisanit, P. (2018). **Participation of people in judicial system : preparation and disclosure yitok in criminal cases.** Retrieved from <http://www.the101.world/sentencing-guideline-in-criminal-case> [2024, 1 Jul.]
- Yaempracha, S. (2022). Guidelines on reform of criminal sentencing system (sentencing reform) under national reform plan in terms of justice process BE 2560 -2564. **Dunlaphaha, 3(65), 114-148.**
-